

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov“ Vršac

**PISANJE ESEJA I ISTRAŽIVAČKA METODA U
NASTAVI**

Mentor: doc. dr Tanja Nedimović

Studenti:

Dragana Obradović J-01/2013

Suzana Kicoš 45/2013

Marina Čakalić 03/2013

Božana Čikić J-05/2011

Vršac, novembar 2013.

Pisanje eseja – sastava

Uloga nastavnika u pisanju eseja

Esej predstavlja kraću raspravu o nekom naučnom, umetničkom i stručnom pitanju. Pitanje se obrađuje razumljivo, ali i studiozno i živo. Svrha pisanja eseja nije lično izražavanje već dokazivanje i upućivanje, što znači da proces razmišljanja mora biti pažljivije strukturisan.

Nastavnici imaju veliku ulogu u obučavanju učenika o načinu na koji esej treba da se piše i o načinu na koji treba da se pristupi određenoj temi. Od učenika ne treba očekivati da odmah usvoji sve pravilnosti na koje treba da obrati pažnju dok piše rad. Uz vežbanje i često pisanje eseja, učenik će postepeno usvajati pravilnosti, vežbati svoje kritičko mišljenje i izgraditi određene stavove o pojedinim temama.

Pisanje kvalitetnih eseja zavisi i od fonda reči učenika. Zato, uz pomoć različitih vežbi koje su zanimljive učenicima nastavnik treba da utiče na bogaćenje njihovog fonda reči. Pored ovog, treba da ga uputi na određene rečnike sinonima i jednojezične rečnike, u kojima se u definicijama svake reči nalazi mnoštvo sinonima. Od velikog značaja za bogaćenje dečjeg rečnika su i rečnici jezičkih nedoumica, rečnici stranih reči i izraza i frazeološki rečnici.

U pisanju eseja veoma je važan podsetnik koji se pravi pre nego što se počne sa pisanjem. U njemu učenik treba da odgovori na suštinska pitanja koja su vezana za podudarnost naslova i rada, greške koje su pravljene ranije, upotrebu klišea i ispravljanje pravopisnih grešaka. Nastavnik treba da podstiče učenike da pri svakom pisanju eseja najpre naprave podsetnik, koji će im pomoći pri pisanju. Može i da zahteva od učenika da pri predaji eseja preda i podsetnik, kako bi video da li ga je zaista koristio. Podsetnik može biti od ključnog značaja kasnije, kada nastavnik zajedno sa učenikom procenjuje esej i kada mu skreće pažnju na greške.

Čitanje eseja na časovima i diskusija koju započinje nastavnik postavljanjem pitanja pomažu učeniku da uvidi na koji način treba da pristupi određenoj temi kada započinje pisanje i kako da izloži svoja iskustva, stavove i na kraju dobijene zaključke. Rad u paru, kada dva učenika zajedno naprave detaljan plan eseja za određenu temu a zatim se razdvoje,

samostalno nastave pisanje i po završetku pisanja diskutuju o temi, pomaže učeniku da izgradi stav ali i da prihvati mišljenje drugog.

Preduslovi i način pisanja kvalitetnog eseja

Za pisanje dobrog eseja važno je imati njime šta da se kaže i znati način na koji se to najbolje može uraditi. Postoji pet tipova eseja sa kojima učenik treba da se upozna i da zna da svakom tipu odgovara drugačiji stil pisanja. To su sledeći tipovi:

1. Priča (naracija);
2. Opis (deskripcija);
3. Autobiografski tekst kojim se opisuje istinit događaj;
4. Argumentovani ili diskursivni tekst u kojem se iznose mišljenja o nekoj temi na osnovu analiza i razmatranja dokaza i
5. Dokumentarno izveštavanje.

Učenik treba da izabere temu o kojoj dosta zna i o kojoj ima izgrađeno mišljenje. Pored ovog, veoma je važno da osmisli naslov koji će privući pažnju i zainteresovati čitaoca. Pozitivan utisak o eseju stvaraju i urednost, jasno odvojeni pasusi i čitkost.

Nakon ovog, učenik počinje sa pisanjem eseja. Uvodna rečenica je, posle naslova, ključna za privlačenje pažnje čitaoca. Često pisanje uvodne rečenice predstavlja najteži deo u pisanju eseja, jer učenik njom treba čitaoca da zainteresuje za svoj rad i da u njemu probudi maštu i želju za daljim čitanjem.

Kada osmisli uvodnu rečenicu, učenik treba nastavak pisanja da uslovno podeli na tri celine, kako bi mu bilo lakše da organizuje svoje ideje. Uvodnim pasusom izlažu se ciljevi kojima se u radu teži, dok se u glavnom delu raspravlja o temi. Rasprave treba da budu argumentovane, potkrepljene dokazima i sopstvenim iskustvom. Da bi mogao da napiše ubedljiv, argumentovan tekst, učenik treba da poseduje sledeća umeća: izražavanje mišljenja na jasan i razumljiv način, uvažavanje drugačijih gledišta o temi o kojoj se raspravlja, sposobnost razmatranja mnogobrojnih aspekata nekog problema logičkim sledom, sposobnost izvođenja opšteg zaključka na osnovu dokaza i razmišljanje o širem zaključku svake tvrdnje. U poslednjem, zaključnom pasusu učenik treba da izloži zaključke do kojih je došao obrađujući temu.

Po završetku pisanja eseja, trebala bi da se izvrši njegova provera koja se ogleda u proveru pravopisa, načina upotrebe znakova interpunkcije, doslednosti korišćenja podataka i naziva i upotrebi vremena i lica.

Učenici često greše jer svoje obaveze, među njima i pisanje eseja, ne završavaju na vreme zbog čega im do predaje rada nastavniku ostane veoma malo vremena. Tako ne mogu objektivno da sagledaju rad. Završavanja pisanja nekoliko dana pre predaje rada omogućilo bi učeniku da njegov rad pročita neko iz njegove okoline, ko je upućen u temu o kojoj je pisao i ko bi mogao da mu ukaže na nedostatke i moguće ispravke. Tako učenik, pri sledećem pisanju eseja, ne bi pravio iste greške, a uklanjanje nedostataka moglo bi rad da učini kvalitetnijim.

Moderna nastava

Moderna nastava treba da bude tako organizovana da pred učenika stavi naučna znanja koja su mu nepoznata. Nastavnik treba da podstakne učenika i da ga uputi na njemu nepoznata znanja koja će učenik vlastitim naporom savladati. Na taj način neguju se kreativne sposobnosti učenika, ali ne samo one već i fluentnost (sposobnost za predlaganje brojnih ideja pri rešavanju problema), vežbe za fleksibilnost mišljenja, originalnost, kognitivne sposobnosti. Vlastitim istraživanjem i stvaranjem znanja kod učenika se budi radoznalost, spremnost da daje neke neobične zaključke, odmerenost u kritičkim stavovima.

Postoji četiri metode moderne nastave:

1. Monološka;
2. Dijaloška;
3. Demonstrativna i
4. Istraživačka metoda.

Predmet ovog rada je istraživačka metoda.

Istraživačka nastavna metoda

Istraživanjem u nastavi smatramo individualni ili grupni rad učenika na različitim izvorima znanja, pod kontrolom nastavnika. Nastavnici treba da podstaknu učenike da se misaono angažuju, tragaju za odgovorima i formulišu sopstvene primere.

Postoji nekoliko načina istraživanja:

1. Istraživanje na tekstu:

Učenici se stavljaju u situaciju da u konkretnom tekstu nađu odgovore na postavljena pitanja i zadatke. Istraživački zadaci mogu imati funkciju učenja, vežbanja ili tumačenja pravopisa. Pred učenike se može staviti zadatak da sastave tekst na osnovu zadatih reči ili slika. Takođe se zadatak može organizovati tako što učenici dobijaju tekst sa određenim greškama, a oni treba da ih nađu i isprave.

Nastavnik treba da rasplamsa maštu učenika i da ga motiviše da samostalno istražuje da bi rezultati bili što uspešniji.

2. Istraživanje u literaturi:

Učenici osnovne i srednje škole treba učiti i naučiti kako da koriste literaturu, kako bi lakše obradili određeni problem iz neke oblasti. Pod tim podrazumevamo pronalaženje adekvatne literature, pravilno korišćenje, način prikupljanja, obrade i saopštavanja rezultata.

Ovaj metod se uglavnom koristi u nastavi maternjeg jezika pri obradi domaće lektire. Nastavnik postavlja pitanja na koja treba odgovoriti pri proučavanju pisca i njegovog dela.

3. Istraživanje u slikama i drugim grafičkim radovima:

Osnova ovog istraživanja su likovno-grafički sadržaji (slike, crteži, ilustracije, tabele, grafikoni). U ovom slučaju učenik mora biti misaono aktivan, mora da samostalno istražuje, analizira, zaključuje i saopštava o ovim sadržajima. Značajno je izučavati ove sadržaje u kombinaciji sa tekstom iz udžbenika.

4. Istraživanje na modelima:

Modeli istraživanja mogu biti: statički, dinamični, mikro i makro modeli.

Primer: na modelu kocke ili kvadra učenici istražuju broj ivica, površine i njihov međusobni odnos i na osnovu toga način izračunavanja površine i zapremine.

Posebno efikasan može biti grupni rad ako se dobro organizuje i pripremi.

5. Istraživanje putem audio zapisa:

Audio zapisi mogu biti u vidu informacija ili modela kako nešto treba raditi. Mogu dobro poslužiti radio-emisije, magnetofoni i kasetofonski zapisi kao osnova za prikupljanje činjenica.

6. Istraživanje u filmovima ili TV emisijama

Nastavnim filmom ne treba učenicima dati sve u gotovom vidu, već sadržaje treba problematizovati dovodeći učenika u situaciju da samostalno i uz pomoć nastavnika analizira i tumači.

Ovaj metod može dobro poslužiti u nastavi maternjeg jezika, tako što će nastavnik učenicima dati zadatak da uporede književni tekst i inserte iz filmova ili TV emisija.

7. Istraživanje pri rešavanju problema i drugih zadataka:

Rešavanjem problema u nastavi moguće je razvijati više forme kreativnog mišljenja, pre svega divergentno i fleksibilno mišljenje. Razvija se i stvaralačka sposobnost, sazajna samostalnost i kritičko mišljenje učenika. Smatra se da je ovo najviši oblik učenja.

Osnovna karakteristika rešavanja nekog problema je istraživački pristup učenika u traganju za rešenjem u kojoj dominantnu ulogu ima istraživačka nastavna metoda.

8. Istraživanje prirode – njene sadašnjosti i prošlosti:

Učenike treba što češće izvoditi u prirodu kako bi mogli da je analiziraju i istražuju, jer je priroda neiscrpan izvor znanja. Mogu istraživati biljke, životinje i njihov uticaj na samog čoveka.

9. Istraživanje u društvenoj stvarnosti ili njenoj prošlosti:

Na osnovu brojnih mogućnosti učenici mogu istraživati stvarnost i prošlost. Mogu tragati za najstarijim objektima svoje okoline ili pri poseti muzeju prikupljati podatke o eksponatima iz prošlosti. Stariji učenici mogu istraživati pojedina istorijska dokumenta, njihovo objašnjenje tražiti u enciklopedijama, stručnim i naučnim tekstovima.

10. Istraživanje uz pomoć kompjutera:

Kompjuter daje brojne mogućnosti za istraživanje. Prikupljanje podataka putem interneta i dobijanje različitih informacija putem istog, proširuje mogućnosti učenika.

11. Istraživanje putem laboratorijskog rada, ogleda ili eksperimenta:

Istraživanje putem laboratorijskog rada, izvođenje ogleda ili eksperimenta moguće je u nastavi prirodnih nauka i matematike. Za istraživanje se mogu koristiti mikroskopi, mikroprojektor, lupe i drugi laboratorijski pribori.

Posebnu vrednost ima istraživanje putem ogleda ili eksperimenta. Oni mogu biti kratkotrajni, izvode se na časovima i dugotrajni, koji se izvode kod kuće. Ovakav način istraživanja može biti veoma zanimljiv ako se dobro pripremi i ako učenici samostalno saznaju nove činjenice, analiziraju ih i tumače.

U radu se retko koristi samo jedan izvor ili jedna nastavna metoda. Istraživačka nastavna metoda se obavezno kombinuje sa dijaloškom, monološkom i metodom demonstracije. Što je kombinovanje kvalitetnije, to je saznavanje učenika uspješnije. Mada, sve zavisi od uzrasta učenika, njegove sposobnosti za samostalno istraživanje, raspoloživih izvora i istraživačkog zadatka.

Učenje zasnovano na osnovama istraživačke nastavne metode može biti uspješnije, znanja trajnija i primenljivija. Zato ovu metodu treba primenjivati kad god je to moguće.

Literatura:

- Kols, M., Vajt, Č., Braun, P. (2004). *Naučite da učite*. Beograd: Kreativni centar.
- Jukić, S. (2001). *Nastava u kojoj učenik misli*. Vršac: Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov“ Vršac.